

О. М. Макеєва,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6101-2951>**ПРАВА ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ БАЗОВИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ**

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: maklena72@ukr.net

Мета: дослідити теоретико-правові засади прав людини в системі базових європейських цінностей. **Методи дослідження:** загальнонаукові методи аналізу, синтезу та узагальнення; порівняльно-правовий, філософський, історичний, спеціально-юридичний. **Результати:** на підставі вивчення та аналізу європейського законодавства виокремлено та здійснено аналіз основних базових цінностей Європейського Союзу серед яких: повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини; розкрито їх сутність та зміст в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. **Обговорення:** встановлено те, що базові цінності ЄС – це світоглядні принципи, що є спільними для держав-членів у рамках суспільства, які характеризуються плюралізмом, недискримінацією, справедливістю, солідарністю і рівністю жінок і чоловіків. Наведено аргументи щодо здійснення просвітницької діяльності серед молоді з метою популяризації базових цінностей Європейського Союзу.

Ключові слова: цінності; права людини; свобода; демократія; гідність; рівність; повага до прав людини; Європейський Союз.

Постановка проблеми та її актуальність.

Права людини – це одне із фундаментальних понять сучасної юриспруденції, навколо якого були і є дискусії серед учених і практиків. Сьогодні інтерес до проблем прав людини актуалізується в контексті прагнення України до членства у Європейському Союзі, що заснований на цінностях свободи і демократії. Європейський Союз часто називають спільнотою цінностей, тому ця тема ніколи не втратить актуальності. Події Революції гідності 2014 року довели прагнення українського народу до демократичних перетворень та утвердження європейських цінностей в українському соціумі, де забезпечуються права і свободи людини. В умовах повномасштабної російської агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України проблема поваги та захисту прав і свобод людини є вельми актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблема дотримання та поваги до прав

людини тривалий час перебувала в центрі уваги українських і зарубіжних науковців. Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці відомих українських та зарубіжних учених з різних галузей знань: теорії та історії держави і права, адміністративного, міжнародного, конституційного права, філософії права, з-поміж яких В. Акуленко, Т. Гарасимів, М. Кельман, М. Козюбра, О. Мережко, М. Неліп, М. Орзіх, П. Рабінович, М. Савчин, І. Сопілко, В. Тацій, С. Шевчук, Ю. Юринець, С. Фалєєва та інші.

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-правових засад прав людини в системі базових європейських цінностей.

Виклад основного матеріалу. Права людини, закріплені у чинних міжнародно-правових договорах, стали результатом довготривалого історичного розвитку суспільно-політичної думки, поступового формування стандартів, що стали нормою життя сучасного демократичного суспільства. Пошук універсальної моделі

взаємовідносин індивіда та влади тривав тисячоліттями, ідеї демократії, прав людини виникли у V–VI століттях до н.е. у стародавніх грецьких полісах. Платон, Протагор, Сократ, Аристотель говорили про тісну взаємодію прав людини та панування закону у суспільстві, визначили напрямки і форми розвитку державності на шляху до свободи та гуманізму. Європейські цінності продовжували формуватися в епоху Просвітництва, були проголошені під час Французької революції 1789 року, закріплені в Хартії прав людини Ради Європи та Хартії Європейського Союзу з основних прав людини. На доктринальному рівні у юриспруденції є різноманітні концепції прав людини: природно-правова, позитивістська, соціалістична, теологічна та універсальна концепція міждержавного співробітництва у галузі прав людини.

Сьогодні найчастіше права людини розглядаються як права, які притаманні кожній людині в силу того, що вона є людиною [1].

Протягом останнього часу вчені-правники все частіше вивчають питання про гуманістичну природу права, що досліджуються правовою антропологією. Правова антропологія – це частина філософії права, в основі якої співвідношення особистості й права, особистість розглядається як об'єкт дії права, вивчаються права людини та їх юридичний зміст. Досліджуючи гуманістичні основи права, правова антропологія максимально сприяє наближенню людини до розуміння сутності права, усвідомленню нею правової культури, забезпеченні «людського виміру» права та правової системи, ефективного відтворення їх гуманістичної природи й призначення.

Про зростання значущості гуманітарного чинника в праві наголошують вітчизняні вчені, професор О. Мережко та М. Неліп, зазначаючи, що провідною тенденцією розвитку сучасного міжнародного права стає його подальша гуманізація, тобто становлення й зміцнення в ньому одного з найважливіших принципів – принципу поваги до прав людини [2, с. 7].

Можна цілком погодитися з В. Акуленком, який наголошує на тому, що дотримання прав людини, захист культурних цінностей у період міжнародних і неміжнародних збройних кон-

фліктів є практично першорядними [3, с. 111-126].

Особливо актуальним є звернення до проблеми поваги до прав людини в умовах російської агресії, коли йде повномасштабна війна в Україні. Нині український народ відстоює свій суверенітет і незалежність, своє право стати повноправним членом ЄС. Як відомо, Україна пройшла довгий і тернистий шлях, щоб реалізувати цю мету. Адже ще у 2013 році українці вийшли на Майдан під час Революції гідності та відстояли підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

В Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом задекларовано пріоритетність прав і свобод людини, зазначено, що охорона прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення законності і правопорядку має бути пріоритетом держави, її органів, організацій, установ та посадових осіб, а запровадження європейських стандартів у сфері прав людини та неухильного їх дотримання [4].

Угода, підписана у 2014 р., дала змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції. Європейський вибір України – це запорука її розвитку і альтернативи цьому вибору немає. У 2019 році статтю 102 Конституції України [5] доповнено частиною третьою, на конституційному рівні було закріплено євроінтеграційний курс. Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Український народ захищає європейський вибір зі зброєю в руках, але вже від зовнішнього агресора – російської федерації. Під час війни порушуються багато прав людини, серед яких основне – право на життя. Російські окупанти виправдовують це боротьбою проти «геноциду» на Донбасі.

Проте, як стверджують вітчизняні вчені, твердження про «геноцид на Донбасі» не відповідають визначенням, які чітко встановлені нормами міжнародного права – Конвенцією ООН «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» (Париж, 09.12.1948 р.). Війсь-

кові дії на Донбасі були наслідком агресії РФ проти України, тому відповідальність за втрати серед цивільного населення несе РФ як агресор [6].

Незважаючи на війну, Україна продовжує реалізувати євроінтеграційний курс: нещодавно було заповнено анкету-опитувальник для отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС, 18 квітня 2022 року Президент України Володимир Зеленський передав заповнену анкету-опитувальник главі представництва Європейського Союзу в Україні Матті Маасікасу.

Одним із важливих критеріїв вступу до Євросоюзу є втілення базових цінностей ЄС. У Договорі про Європейський Союз (ст. 49) зазначено, що будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в статті 2 Договору про Європейський Союз, і зобов'язується впровадити їх в життя, може звернутися із заявкою з метою стати членом Союзу [7].

Базові цінності ЄС – це світоглядні принципи, засновані на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави і дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів у рамках суспільства, що характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю і рівністю жінок і чоловіків.

Європейський Союз сприяє громадській справедливості, захищає права людини, розвиває соціальне забезпечення і створює умови для справедливого захисту різних категорій людей, які цього потребують. Він прагне запобігати соціальної відстороненості та дискримінації. Держави-члени Європейського Союзу дотримуються принципу плюралізму у різних сферах життєдіяльності. Також важливими принципами їх діяльності є принцип недискримінації та толерантності.

Європейські цінності об'єднують держави-члени, і до ЄС не може входити жодна країна, яка не визнає ці цінності. Головна мета Європейського Союзу – захищати ці цінності в Європі та сприяти миру та добробуту громадян країн-членів, а Європейський парламент здійснює контроль за тим, щоб ці цінності були

відображені у законодавстві Європейського Союзу.

Пропонуємо розглянути детальніше основні шість базових цінностей Європейського Союзу: повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини. Повага до людської гідності є джерелом усіх прав і свобод людини, підкреслює, що людська гідність є непорушною, її має кожна людина, що народилася, її потрібно поважати і захищати. Свобода – це можливість людини робити вибір та приймати рішення, які впливають на її життя та життя суспільства; це і свобода пересування, й індивідуальні свободи, такі як повага до приватного життя, свобода думки, релігії, зборів, вираження поглядів та інформації тощо. Демократія передбачає відповідальність і прозорість дій влади, закони, що відображають інтереси суспільства, врахування думки громадян під час ухвалення владою важливих рішень. Основою функціонування ЄС є представницька демократія, коли кожен громадян користується політичними правами, має право балотуватися кандидатом і голосувати на виборах до Європейського парламенту. Важливою цінністю є рівність, що передбачає рівні права для всіх громадян перед законом і недискримінація за будь-якою ознакою: статтю, кольором шкіри, віком, національністю, соціальним статусом тощо. Верховенство права – це коли закони і правила єдині для всіх незалежно від будь-яких ознак чи статусу, а право і справедливість забезпечуються незалежним судом. І, нарешті, повага до прав людини – це визнання того, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїх правах, вони є невідчужуваним та невід'ємними, охоплюють різні сфери, а людина, її права і свободи вважається найбільшою соціальною цінністю.

Концепція прав людини була нормативно закріплена на рівні установчих договорів, а також шляхом прийняття міжнародних актів, зокрема Хартії ЄС про основоположні права. Рада Європи, створена у 1949 році, стала міжнародною організацією, для якої сфера захисту прав і свобод людини є ключовою. У рамках даної організації була прийнята Конвенція про захист

прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ЄКПЛ), яка стала основою найбільш ефективної системи охорони людських прав. На теперішній час цей документ ратифікували всі 47 держав-членів Ради Європи, в тому числі й Україна, а також усі 27 держав-членів Європейського Союзу.

Основоположні права людини, вважає відомий теоретик права П.М. Рабінович, - це певні можливості людини, котрі необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку в конкретно історичних умовах, об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства і забезпечені обов'язками інших суб'єктів [8, с. 12].

У Хартії основних прав Європейського Союзу визначено перелік основних прав людини: право на життя, повага та захист честі й гідності, право на недоторканність особистості, заборона тортур та нелюдського або принизливого поведіння або покарання, заборона рабства та примусової праці, право на свободу та безпеку, повага до приватного та сімейного життя, право на захист персональних даних, право на шлюб та право на створення сім'ї, право на свободу думки, совісті та релігії, свобода вираження поглядів та свобода інформації, право на свободу мирних зібрань та свободу об'єднань, свобода мистецтва та науки, право на освіту, свобода вибору професії та право на працю, свобода підприємництва та право власності, право на притулок, захист у випадку переміщення, видворення або екстрадиції, рівність перед законом, недопущення дискримінації [9].

В ЄС, як і на рівні держав, система гарантій основоположних прав поєднує загальні та спеціальні гарантії, що стосуються окремих прав, скажімо, заборона смертної кари як гарантія права на життя, заборона клонування людини як гарантія права на цілісність особистості.

Серед загальних гарантій розрізняють такі основні елементи: інституційні, матеріальні та процесуальні гарантії. Інституційні гарантії ЄС пов'язані з функціонуванням інституцій, передусім Суду, органів, агенцій, служб, діяльність яких спрямована на забезпечення гаранто-

ваних та захист порушених основоположних прав [10, с. 124].

Важливу роль у гарантуванні дотримання основоположних прав у ЄС відіграють Європейський омбудсман, Європейський контролер із захисту даних, Спеціальний представник ЄС з прав людини, Агенція ЄС з основоположних прав та інші. Постійно зростає значення питань, у вирішенні яких вони беруть участь. Матеріальні гарантії ЄС включають, зокрема, право особи на компенсацію шкоди, заподіяної порушенням її прав, а процесуальні гарантії реалізуються під час судочинства у рамках Суду ЄС.

У більшості сфер право Євросоюзу має пріоритет щодо національного права та користується правилом прямої дії, що дає право громадянам країн Європейського Союзу подавати позови проти власних національних держав у випадку порушення останніми прав громадян, які набуті ними відповідно до права співтовариства [11, с. 12].

Крім того, запроваджено посаду Спеціального представника ЄС з прав людини, яку можна порівняти з посадою Урядового уповноваженого у справах ЄСПЛ, що свідчить про підготовку ЄС до обстоювання своїх інтересів у ЄСПЛ. На відміну від Європейського омбудсмана (зосередженого на внутрішньому вимірі забезпечення дотримання основоположних прав інституціями, органами, агенціями, службами ЄС, їх посадовими особами), приділяє велику увагу саме зовнішньому виміру забезпечення дотримання прав людини [12].

У статті 1 Конституції України Україну проголошено демократичною і правовою, що базується на визнанні людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю; крім того закріплено, що права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними (ст. 21), вони гарантуються і не можуть бути скасовані (ст. 22), а держава є відповідальною перед особою за свою діяльність, тому утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [5].

Потребу у вивченні прав людини в системі європейських цінностей визначає затверджена Указом Президента України «Національна стра-

тегія у сфері прав людини», метою якої є забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як визначального чинника у процесі формування та реалізації державної політики, здійснення повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ведення господарської діяльності [13].

Сьогодні для України важливою є державна інформаційна політика – показати переваги для кожного громадянина України від того, що країна починає жити за новими цінностями, високими стандартами, зробити свідомою підтримку євроінтеграції українцями. Українці не завжди усвідомлюють, що підвищення якості їхнього життя – нові ЦНАПи, безвіз, реформа медицини, зручні державні сервіси, ремонт доріг – відбуваються завдяки євроінтеграції. Європейська інтеграція – це зближення України з Європейським Союзом як на рівні законів, так і на рівні правил та звичаїв, що існують у суспільстві.

Соціологи, зазначає Ю. Юринець, постійно фіксують значущість для суспільної свідомості українців таких цінностей політико-громадянського спрямування, як демократія, державна незалежність України, демократичний контроль над рішеннями влади, демократичний розвиток країни, свобода слова, підприємницька ініціатива, індивідуальна самостійність, культурна компетентність, рівні можливості для всіх, морально-психологічний стан суспільства, національно-культурне відродження, участь в політичному житті, соціальна рівність, інтелектуальний розвиток, суспільне визнання [14, с. 176].

Мета інформаційної політики – вступ України до ЄС. По суті євроінтеграція – це зовнішньополітичний курс, який повинен створювати внутрішній попит на реформи, суспільний тиск на інституції, які повинні і здатні впроваджувати важливі зміни в країні. Євроінтеграція є пріоритетом української влади, а особливо це відчувається в умовах російської агресії. Президент, уряд та парламент докладають усіх зусиль, щоб цей процес ішов якомога швидше, адже членство України в ЄС є вибором українського народу, який захищають і в тилу, і на полі бою. Перебуваючи в умовах війни та

стрімких соціально-економічних змін, Україна надзвичайно гостро відчуває потребу формування громадянської свідомості молоді у закладах освіти на засадах цінностей демократичного суспільства – поваги до прав людини, рівності і взаємної відповідальності. Формування справжнього громадянина можливе лише за умови створення демократичного середовища у закладах освіти, де здобувач освіти є відповідальним, свідомим, знає і розуміє права людини, розуміє процеси, що відбуваються в його оточенні через призму європейських цінностей.

З метою формування правової культури та проведення правопросвітницької роботи серед молоді у Національному авіаційному університеті на Юридичному факультеті наприкінці 2021 року було створено Інформаційно-просвітницький центр з прав людини. Центр створений на підставі меморандуму про співпрацю між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та Національним авіаційним університетом. Метою Центру є здійснення правопросвітницької діяльності шляхом проведення наукових досліджень у сфері прав людини та організації правопросвітницьких заходів в умовах розбудови інформаційного суспільства та євроінтеграції України.

Серед основних завдань Центру – вивчення національних та міжнародних стандартів у сфері прав людини. Важливим напрямком діяльності Центру є забезпечення інноваційно-інформаційної діяльності учасників освітнього процесу та застосування отриманих результатів в освітньому процесі. Крім того, проведення правопросвітницьких заходів – лекцій, тренінгів, воркшопів, майстер-класів – забезпечить формування правосвідомості та правової культури здобувачів освіти. З метою ознайомлення майбутніх юристів з діяльністю Уповноваженого Верховної Ради України заплановано проведення спільних просвітницьких заходів з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки, основними цінностями ЄС є: повага до людської

гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини. В умовах сьогодення ці базові цінності повинні бути зрозумілими кожному українцю, оскільки об'єднують українське суспільство з європейцями більше, ніж навіть закони чи міждержавні угоди. Європейські цінності – це світоглядні принципи, на основі яких проводяться в Україні реформи, що дозволять громадянам жити в комфортній і безпечній країні, вільно подорожувати та навчатися, знати, що в державі діють єдині закони. Від кожного з нас залежить, як ми будемо рухатися до членства в Європейському Союзі. Саме європейський світогляд на основі базових цінностей є основою добробуту Європейського Союзу, а євроінтеграція України є зміною світоглядних принципів на всіх рівнях життя і рухом до європейського добробуту. Сьогодні шлях ЄС відбувається в дуже трагічний час, коли багато українців, які сповідують європейські цінності, втрачають життя, захищаючи незалежність і суверенітет України у боротьбі з російським агресором. Віримо, що Україна здобуде перемогу, стане кандидатом на вступ, зважаючи на ціну, яку вона заплатила на шляху до незалежності й демократії. Очевидним є те, що наукова та правопросвітницька діяльність у галузі прав людини – це життєво необхідна умова формування поваги до прав людини та запобігання їх порушенню, що стане важливим внеском у формування громадянського суспільства, де будуть поважати права кожного його члена, з високим рівнем правової культури та громадянської свідомості.

Література

1. Donnelly J. *Universal Human Rights in Theory and Practice*. 2d ed. Ithaca, New York: Cornell University Press, 2003. 290 p.
2. Неліп М.І., Мережко О.О. Силевий захист прав людини: питання легітимності в сучасному міжнародному праві. Київ: Наук. думка, 1998. 192 с.
3. Акуленко В.І. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України: моногр. Київ: Юс-тініан, 2013. 608 с.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої від 27 чер. 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

5. Конституція України від 28 чер. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>

6. Белкін Л.М., Юринцев Ю.Л., Сопілко І.М., Белкін М.Л. Спростування «геноциду» на Донбасі як напрям контрпропаганди під час агресії російської федерації проти України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 12-17.

7. Договір про Європейський Союз. Мaastricht, 07 лют. 1992 р. Текст зі змінами та допов. від 13 груд. 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text

8. Рабінович П.М. Основоположні права людини: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження та викладання. *Право України*. 2015. № 2. С. 9-23.

9. Хартія основних прав Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

10. Фалалеева Л.Г. Захист основоположних прав у інтеграційному правопорядку Європейського Союзу: монографія. Київ: ФОП Кандиба Т.П., 2020. 455 с.

11. Бородін І.Л., Варава І.П. Теоретико-правова ідея становлення Європейського Союзу. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*: зб. наук. пр. Київ: НАУ, 2020. № 3(56). С. 49-55. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.56.14890>

12. The Fundamental Rights Report 2018, European Union Agency for Fundamental Rights. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-fundamental-rights-report-2018_en.pdf.

13. Про Національну стратегію у сфері прав людини. Указ Президента України від 24 бер. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.

14. Юринець Ю.Л. Культурно-ментальні чинники українського народу як засади європейської інтеграції України. The IX th International scientific and practical conference «Actual aspects of development in the context of globalization» (March 23-24, 2020). Florence, Italy 2020. 279 p. P. 174-178.

References

1. Donnelly J. Universal Human Rights in Theory and Practice. 2d ed. Ithaca, New York: Cornell University Press, 2003. 290 p.

2. Nelip M.I., Merezhko O.O. Sylovyi zakhyst prav liudyny: Pytannia lehytymnosti v suchasnomu mizhnarodnomu pravi. Kyiv: Nauk. dumka, 1998. 192 s.

3. Akulenko V.I. Mizhnarodne pravo okhorony kulturnykh tsinnosti ta yoho implementatsiia u vnutrishnomu pravi Ukrainy: monohr. Kyiv: Iustinian, 2013. 608 s.

4. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi vid 27.06.2014 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

5. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>

6. Bielkin L.M., Yurynets Yu.L., Sopilko I.M., Bielkin M.L. Sprostuvannia «henotsydu» na Donbasi yak napriam kontrpropahandy pid chas ahresii rosiiskoi federatsii proty Ukrainy. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2022. № 3. S. 12-17.

7. Dohovir pro Yevropeyskyi Soiuz. Maastrykht, 07.02.1992. Tekst zi zminyamy ta dopovnenniamy vid 13.12.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text

8. Rabinovych P.M. Osnovopolozhni prava liudyny: termino-poniattievyi instrumentarii doslidzhennia ta vykladannia. *Pravo Ukrainy*. 2015. № 2. S. 9-23.

9. Khartiia osnovnykh prav Yevropeiskoho Soiuzu. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

10. Falalieieva L.H. Zakhyst osnovopolozhnykh prav u intehratsiinomu pravoporiadku Yevropeiskoho Soiuzu: monohrafiia. Kyiv: FOP Kandyba T.P., 2020. 455 s.

11. Borodin I.L., Varava I.P. Teoretyko-pravova ideaia stanovlennia Yevropeiskoho Soiuzu. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriia: Yurydychnyi visnyk «Povitriane i kosmichne pravo»*: zb. nauk. pr. Kyiv: NAU, 2020. № 3(56). S. 49-55.

12. The Fundamental Rights Report 2018, European Union Agency for Fundamental Rights. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-fundamental-rights-report-2018_en.pdf.

13. Pro Natsionalnu stratehiiu u sferi prav liudyny. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.

14. Yurynets Yu.L. Kulturno-mentalni chynnyky ukrainskoho narodu yak zasady yevropeiskoi intehratsii Ukrainy. The IX th International scientific and practical conference «Actual aspects of development in the context of globalization» (March 23-24, 2020). Florence, Italy 2020. 279 p. P. 174-178.

HUMAN RIGHTS IN THE SYSTEM OF BASIC EUROPEAN VALUES

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: maklena72@ukr.net

Purpose: to explore the theoretical and legal foundations of respect for human rights in the system of basic European values. **Research methods:** general scientific methods of analysis, synthesis and generalization; comparative law, philosophical, historical, special law. **Results:** on the basis of the study and analysis of European legislation, the analysis of the basic basic values of the European Union was identified and analyzed, including: respect for human dignity, freedom, democracy, equality, rule of law, respect for human rights; their essence and content in the conditions of European integration processes in Ukraine are revealed. In today's world, these basic values must be clear to every Ukrainian, as they unite Ukrainian society with Europeans more than even laws or intergovernmental agreements. European values are worldview principles on the basis of which reforms are carried out in Ukraine, which will allow citizens to live in a comfortable and safe country, travel and study freely, and know that the state has uniform laws. It is up to each of us to move towards membership of the European Union. It is the European worldview based on values - is the basis of the well-being of the European Union, and Ukraine's European integration is a change in worldview principles at all levels of life and a movement towards European well-being. **Discussion:** today, the path of the EU is taking place at a very tragic time, when many Ukrainians who profess European values are losing their lives defending Ukraine's independence and sovereignty in the fight against the Russian aggressor. We believe that Ukraine will win, become a candidate for accession, given the price it paid on the path to independence and democracy. It is obvious that scientific and legal education in the field of human rights is a vital condition for building respect for human rights and preventing their violation, which will be an important contribution to building a civil society that respects the rights of each member, with a high level of legal culture. and civic consciousness.

Key words: values; human rights; freedom; democracy; dignity; equality; respect for human rights; European Union.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2022